

A Régiók Bizottsága véleménye „A villamos energia és a földgáz európai piaci: Harmadik intézkedéscsomag”

(2008/C 172/11)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- hangsúlyozza, hogy az energiapiac liberalizációjáról folyó viták középpontjába a fogyasztót kell állítani,
- ezért helyesli a szállítási szétválasztásra irányuló további intézkedések meghozatalát,
- üdvözli, hogy az intézkedéscsomag az energia belső piacának teljes megvalósítására törekszik az alábbiakat célzó jogszabályi intézkedések révén: a piacra újonnan belépők szállítási hálózatokhoz való megkülönböztetésmentes hozzáféréseinek garantálása – elősegítve így a versenyt, az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők és a szabályozók közötti jobb koordináció kialakítása, a villamos energia termelésébe és a hálózatokba történő befektetések ösztönzése, valamint a piac átláthatóságának növelése,
- arra kéri az Európai Bizottságot, hogy megfelelő intézkedésekkel előzze meg a piaci koncentrációt, és segítse elő, hogy több magán- és állami szolgáltató működjék. Az ezt óhajtó tagállamoknak legyen meg a lehetőségük, hogy ne alkalmazzák az ellátási hálózatok üzemeltetőire vonatkozó jogi szétválasztásra irányuló szabályokat azokra az integrált villamosenergia-vállalkozásokra, amelyek 100 000-nél kevesebb bekapcsolt ügyfelet vagy kisebb, elszigetelt hálózatokat látnak el,
- kifejezi azt az óhaját, hogy ösztönözzék az olyan megújuló energiaforrásokon alapuló, helyi és regionális energiatermelést, amelyek megfelelnek a helyi környezeti feltételeknek, ugyanakkor az EU-ban csökkentik az energiaszállítás költségeit és a kibocsátásokat. A regionális szintű, egyedi energiaterveket kell tehát támogatni, amelyeket megfelelően össze kell hangolni, továbbá integrálni kell a nemzeti és közösségi keretekbe.

Előadó: Michel LEBRUN, vallon képviselő (BE/EPP)

Referenciaszövegek

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 2003/54/EK irányelv módosításáról

COM(2007) 528 végleges – 2007/0195 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 2003/55/EK irányelv módosításáról

COM(2007) 529 végleges – 2007/0196 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Energiaszabályozói Együtműködési Ügynökség létrehozásáról

COM(2007) 530 végleges – 2007/0197 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó hálózati hozzáférési feltételekről szóló 1228/2003/EK rendelet módosításáról

COM(2007) 531 végleges – 2007/0198 (COD)

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a földgázszállító hálózatokhoz való hozzáférés feltételeiről szóló 1775/2005/EK rendelet módosításáról

COM(2007) 532 végleges – 2007/0199 (COD)

Politikai ajánlások

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

Általános ajánlások

1. emlékeztet arra, hogy a helyi és regionális önkormányzatok jelentős mértékben hozzájárulnak az európai kezdeményezések sikeréhez, és fontos szerepet töltenek be az európai energiapolitikában;

2. hangsúlyozza, hogy az energia mind a polgárok, mind pedig a vállalkozások versenyképessége számára létfontosságú. A helyi és regionális önkormányzatok mint a polgárokhoz közeli szervek, azt szeretnék, ha a fogyasztók folyamatosan, versenyképes áron és hatékony szolgáltatási színvonalon jutnának hozzá a villamos energiához és a földgázhoz;

3. hangsúlyozza, hogy az energiapiac liberalizációjáról folyó viták középpontjába a fogyasztót kell állítani;

4. megállapítja, hogy számos tagországban még váratnak magukra az energiapiac liberalizációjától várt eredmények, valamint hogy a villamos energiának és a földgáznak nincs valódi egységes piaca az EU-ban;

5. egyetért az Európai Bizottság azon elemzésével, amely szerint a villamos energia és a földgáz piacán a következő működési zavarok figyelhetők meg: erős piaci koncentráció, az energiapiacra működő vállalkozások magas fokú vertikális integrációja, a piacok szétszabdaltsága, az átláthatóság hiánya (többek között az árképzéssel kapcsolatban), az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők közötti koordináció hiánya;

6. üdvözli, hogy az intézkedéscsomag az energia belső piacának teljes megvalósítására törekszik az alábbiakat célzó jogszabályi intézkedések révén: a piacra újonnan belépők szállítási hálózatokhoz való megkülönböztetésmentes hozzáféréseinek

garantálása – elősegítve így a versenyt, az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők és a szabályozók közötti jobb koordináció kialakítása, a villamos energia termelésébe és a hálózatokba történő befektetések ösztönzése, valamint a piac átláthatóságának növelése;

7. kedvezően fogadja a regionális piacok fejlesztésének beillesztését az intézkedéscsomagba, fontos lépést látva ebben a villamos energia és a földgáz egységes piacának megteremtése felé vezető úton az EU-ban;

8. örömmel veszi tudomásul, hogy az Európai Bizottság a versenyképességet, az ellátásbiztonságot és a fenntarthatóságot tekinti az európai energiapolitika céljainak, hangsúlyozza azonban, hogy ez a három cél nem feltétlenül egyeztethető össze, ezért egyensúlyt kell kialakítani közöttük;

9. elismeri, hogy a javasolt intézkedéscsomagok közül a harmadik mindenekelőtt a villamos energia és a földgáz európai piacának működését igyekszik javítani, ám azt szeretné, ha ez a csomag a közösségi politikák olyan egyéb céljainak megvalósulását is támogatná, amilyen az energiahatékonyság javítása vagy az éghajlatváltozás enyhítése. Ezért a megújuló energiaforrásokat kell a legversenyképesebb megoldássá tenni;

10. emlékeztet egy korábbi véleményére, amelyben a környezetvédelmi költségek fogyasztói árakba történő beépítését szorgalmazta (CdR 216/2005). Egy ilyen kezdeményezéshez uniós szintű, specifikus jogszabályt kellene hozni, márpedig az intézkedéscsomagban semmi ilyesmiről nincs szó. Sürgeti ezért az Európai Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy ilyen rendszerre. Egy ilyen rendszer kidolgozásakor azonban ügyelni kell arra, hogy annak megvalósítása ne vonja maga után az energiafogyasztás árának aránytalan emelkedését, mivel az hatással lenne az EU versenyképességére és a lisszaboni stratégia célkitűzéseinek teljesítésére;

11. véleménye szerint – bár az Európai Bizottság által végzett hatásvizsgálat összességében kedvező eredményeket hozott a harmadik energiaügyi intézkedéscsomaggal kapcsolatban – figyelmet kell fordítani a javasolt intézkedések szociális, gazdasági és környezeti hatásaira, különösen regionális és helyi szinten;

A villamos energia és a földgáz belső piaca

a versennyel kapcsolatban

12. emlékeztet arra, hogy a villamos energia és a földgáz piacának liberalizációjától azt várták, hogy véget vessen az energiaipari vállalkozások monopóliumainak a tagállamokban, és hogy előmozdítsa a versenyt. Verseny csak akkor alakulhat ki, ha – kínálati szinten – több termelő és ellátó valóban verseng egymással;

13. megállapítja, hogy jelenleg a villamosenergia-termelés nemzeti piacait *de facto* monopóliumok vagy oligopóliumok uralják. Ami a földgázt illeti, nemcsak hogy korlátozott a potenciális termelők száma, hanem az Európai Unión kívüli termelőkre – holott az EU ellátására fordított energia nagy része tőlük származik – ráadásul nem vonatkoznak az Európai Unió szabályai;

14. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy megfelelő intézkedésekkel előzze meg a piaci koncentrációt, és segítse elő, hogy több magán- és állami szolgáltató működjék. A helyi és regionális energiaipari vállalkozásokra kulcsfontosságú szerep hárul ezzel kapcsolatban, ezért az ezt óhajtó tagállamoknak legyen meg a lehetőségük, hogy ne alkalmazzák az ellátási hálózatok üzemeltetőire vonatkozó jogi szétválasztásra irányuló szabályokat azokra az integrált villamosenergia-vállalkozásokra, amelyek 100 000-nél kevesebb bekapcsolt ügyfelet vagy kisebb, elszigetelt hálózatokat látnak el.

15. szorgalmazza, hogy a piacra újonnan belépő vállalkozóknak módjuk legyen új villamosenergia-termelési és földgáz-import-kapacitásokba beruházni, hogy a versenyen alapuló piac számára kedvező „level playing field” (kiegyenlítő hatású mechanizmus) alakulhasson ki;

16. megjegyzi, hogy a versenyen alapuló piac – azon helyi és regionális villamosenergia-termelők számára is, akik megújuló energiaforrásokat vesznek igénybe – lehetővé teszi a fogyasztókhöz való méltányos hozzáférést;

a szétválasztással kapcsolatos követelményeket illetően

17. megállapítja, hogy a szállításban 2004. július 1. óta kötelezően alkalmazandó jogi és funkcionális szétválasztás nem elegendő a piac megfelelő működésének biztosításához, ugyanis nem szünteti meg a vertikális integrációból fakadó érdekellentétet;

18. osztja azt a véleményt, amely szerint a vertikálisan integrált vállalkozások hajlamosak a hálózatokat az integrált entitások kereskedelmi érdekeinek – és nem a hálózatok ügyfelei érdekeinek – szolgálatában állni, stratégiai vagyoni eszközöknek tekinteni, mindenképp pedig nem ruháznak be eleget a hálózatokba, félve attól, hogy az ilyen beruházások versenytársaik gyarapodását segítenék elő saját hazai piacukon;

19. ezért helyesli a szállítási szétválasztásra irányuló további intézkedések meghozatalát;

20. megjegyzi, hogy az Európai Bizottság által szorgalmazott tulajdonjogi elválasztást nem helyesli egyhangúlag az összes tagállam, pedig ez garantálja valamennyi ellátó vállalkozás számára az egyenlő lehetőséget arra, hogy a hálózatokhoz hozzáférjen, továbbá a szállítási hálózatokba történő beruházásokra vonatkozó politikai semlegességet;

21. ezért úgy véli, hogy az ezt óhajtó tagállamoknak rendelkezniük kell azzal a lehetőséggel, hogy a független rendszerüzemeltetőn alapuló megközelítést választhassák, jöllehet ez az alternatíva nemkívánatos következményekhez (az ellenőrzés elvesztése, privatizáció stb.) vezethet a részvényesek számára. Ezért további opcióként lehetővé kellene tenni a tagállamok számára a „hatékony és eredményes szétválasztást”, amely egyrészt a hatékony független rendszerüzemeltetőtől (ISO), másrészt pedig a hálózatokba történő befektetések egyértelmű szabályozásain alapul;

22. azt szeretné, ha az elosztásban történő jogi és funkcionális szétválasztásnak – amely csupán 2007. július 1. óta kötelező –, nemcsak a betűjét, hanem a szellemét is alkalmaznák; a piaci koncentráció elleni lehető leghatékonyabb küzdelem érdekében szükség van a kis és közepes méretű energiavállalkozások támogatására irányuló stratégiára is; az RB ezért örömmel fogadja, hogy megmarad a kisebb (100 000-nél kevesebb ügyféllel rendelkező) elosztási hálózatok üzemeltetőire vonatkozó jelenlegi kivétel.

23. véleménye szerint a helyi és regionális önkormányzatokat arra kellene ösztönözni, hogy váljanak aktív részvényesekké a szállítási és elosztási hálózat üzemeltető vállalataiban, amelyek kulcsszerepet játszanak az energiapiacban;

a villamosenergia-piac szabályozó hatóságait illetően

24. hangsúlyozza, hogy ezen a piacon, amelyben monopol-, illetve domináns helyzetben levő szolgáltatók működnek, olyan szabályozó hatóságokra van szükség, amelyek függetlenek, de kompetensek és hatékonyak is;

25. üdvözlözi, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok szerepe harmonizálódik és megerősödik. Fontos, hogy a szabályozó hatóságok ne kizárólag a szabályozott tevékenységeket kísérik figyelemmel, hanem – előzetes mérlegelési jogkör alapján – a piac általános jó működésére is ügyeljenek;

26. megjegyzi, hogy a szabályozó hatóságok gyakran túlságosan rövidlátó magatartást tanúsítanak – mindenáron csökkenteni igyekeznek a villamosenergia- és földgáz-hálózatok tarifáit, miközben szem elől tévesztik a hosszú távú célokat: a hálózat optimális fejlesztését, valamint a hálózat és a szolgáltatások minőségének javítását vagy legalább fenntartását. A szabályozó hatóságokat ezért arra kellene rábírni, hogy feladatukat integrált módon szemléljék, és ennek során ne csak az árak szabályozása legyen mérvadó;

27. szorgalmazza annak szükségességét, hogy a szabályozó hatóságok rendelkezzenek a szükséges hatáskörrel olyan ösztönzők létrehozására, amelyek biztosítják, hogy megtörténjenek a hálózatokba való szükséges beruházások, ideértve a megújuló energiaforrásokhoz szükségeseket;

28. azt kéri, hogy a szállítási és elosztási hálózatokhoz való hozzáférés tarifáinak és költségeinek a szabályozó hatóságok által kidolgozott összehasonlítási módszerei ne csak a mennyiségi (költségek), hanem a minőségi (pl. a hálózatok minőségével kapcsolatos megbízhatósági kritériumok) szempontokat is vegyék figyelembe, hogy a hálózatok minőségének jelenlegi színvonalra fennmaradjon;

az energiaellátás biztonságának garantálását célzó befektetéseket illetően

29. megállapítja, hogy az energiaellátás biztonságát veszélyezteti, hogy az új erőművekbe történő beruházások nem megfelelő mértékűek, továbbá a biztonság garantálásának alapvető eleme az új szállítási és elosztási hálózatok létrehozása, valamint a meglévő hálózatok és összekapcsolási vonalak kiszélesítése és javítása, amihez nagyarányú beruházásokra és a nagyobb tervezési és megvalósítási nehézségek megoldására lesz szükség;

30. hangsúlyozza a beruházások számára vonzó, stabil környezet fontosságát;

31. hangsúlyozza az energiaforrások diverzifikálásának jövőbeli jelentőségét az energiaellátás biztonságának garantálása érdekében;

32. kifejezi azt az óhaját, hogy ösztönözzék az olyan megújuló energiaforrásokon alapuló, helyi és regionális energia-termelést, amelyek megfelelnek a helyi környezeti feltételeknek, ugyanakkor az EU-ban csökkentik az energiaszállítás költségeit és a kibocsátásokat. A regionális szintű, egyedi energiaterveket kell tehát támogatni, amelyeket megfelelően össze kell hangolni, továbbá integrálni kell a nemzeti és közösségi keretekbe;

33. arra kéri az Európai Bizottságot, tegyen meg minden szükséges intézkedést, amellyel a termelők – de a rendszerüzemeltetők is – arra ösztönözhetőek, hogy a termelési létesítmények építésébe, valamint a hálózati infrastruktúrákba beruházzanak a helyi megújulóenergia-termeléshez történő, méltányos hozzájárulás lehetővé tétele érdekében;

34. felhívja azonban az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy a jelenlegi hálózatok általában nem alkalmasak nagyarányú megújuló energiaforrás fogadására, ezért beruházásokra, tehát pótlólagos pénzügyi forrásokra van szükség a megújuló energiaforrások fejlesztésére történő hálózatadaptáláshoz. Át kellene gondolni az energiatárolási megoldásokat is, ami további, nem elhanyagolható beruházásokat fog igényelni;

35. nyomatékosan kijelenti, hogy az energiakínálat és –kereslet közötti jelenlegi feszültség enyhítésére az energia ésszerű felhasználására és az energiahatékonyságra irányuló politikák a legalkalmasabbak;

a fogyasztóvédelmet illetően

36. emlékeztet arra, hogy a verseny mellett a közszolgáltatási kötelezettségekre is szükség van, és ezeknek a piacmegnyitási folyamat középpontjában kell maradniuk;

37. azt ajánlja, hogy az energiafogyasztók választási szabadságához az energiafogyasztók jogaira vonatkozó, szilárd garan-

ciák társuljanak. Ezzel kapcsolatban kívánatos lenne, ha jogi hatállyal bírnának azok a rendelkezések, amelyeket a majdani „Energiafogyasztók jogai európai chartája” fog tartalmazni;

38. kedvezően fogadja, hogy a firenzei és madridi fórumok analógiájára fórum kerül megrendezésre a „kiskereskedelmi piac” témájában;

39. az Európai Bizottságtól a kiskereskedelmi piacok nagyobb mértékű felügyeletét kéri, hogy értékelni lehessen a liberalizáció hatásait a háztartásokra, és így fokozódjon a fogyasztók piacba vetett bizalma, és korlátozni lehessen a piaci manipuláció kockázatait;

40. hangsúlyozza, milyen fontos a villamosenergia- és földgázzámlázás átláthatósága, hogy a fogyasztókat magatartásuk – energiamegtakarítás és energiahatékonyság révén történő – módosítására lehessen ösztönözni;

41. sürgeti az ellátók semleges és független informatikai rendszereinek létrehozását, amelyek lehetővé teszik a „switch” automatikus irányítását;

42. felhívja az Európai Bizottság figyelmét arra, hogy az intelligens fogyasztásmérők általános bevezetését két feltételhez kell kötni: pénzügyi szempontból ésszerűnek és a különféle típusú ügyfelek esetében elérhető energiamegtakarításokkal arányosnak kell lennie;

43. azt javasolja, hogy az energiaszegénység jelensége elleni küzdelem érdekében a jövőben nagyobb védelemben részesítsék a legsebezhetőbb fogyasztókat;

az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökséget illetően

44. elismeri, hogy a határokon átnyúló kérdések tekintetében joghézag áll fenn, és szükség van a piac egyes részei közötti összeköttetések javítására;

45. inkább az ERGEG megerősítését javasolja, nem pedig azt, hogy helyette új ügynökséget hozzanak létre. Ahelyett, hogy új szervezetet alapítanának, az ezzel járó költségekkel és bürokratikus terhekkel, a jelenlegi alapokon is folytatni lehetne a munkát egy megerősített ERGEG-gel, amely a határokon átnyúló problémákkal is foglalkozhatna, és a többi feladatot is megkaphatná, amelyet a tervezett ügynökségre kívánnak bízni. Ha ez nem élénkítené eléggé a versenyt, akkor válna indokolttá egy külön ügynökség létrehozása;

a határokon átnyúló kereskedelmet illetően

46. örömmel fogadja, hogy a harmadik intézkedéscsomag az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők európai hálózatának létrehozásával megerősíti e rendszerüzemeltetők közötti együttműködést. Ezzel ösztönzik a villamos energia és a földgáz határokon átnyúló kereskedelmét, amely a belső piac teljes megvalósulásának egyik előfeltétele. A magas szintű átviteli kapacitás alapvető műszaki feltétele mind az ellátásbiztonságnak, mind pedig a működő versenynek a közös energiapiacra. Ez jelenleg főként a keleten fekvő uniós tagállamokra igaz, amelyek arra törekednek, hogy alapvetően megszüntessék keleti szomszédaitól való energiapolitikai függőségüket;

47. véleménye szerint törekedni kell arra, hogy fokozatosan egyre inkább regionális szállítási rendszerüzemeltetők működjenek;

48. megjegyzi, hogy a villamos energia és a földgáz terén az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetők európai hálózatára vonatkozó európai bizottsági javaslatok szinte szabályozói jogállást biztosítanak az átviteli/szállítási rendszerüzemeltetőknek, míg az ügynökség szerepe úgy tűnik a konzultatív szférára korlátozódik. Egyes szabályok, így az átláthatósági szabályok vagy a cserékre vonatkozó szabályok inkább a szabályozói hatóság hatáskörébe tartoznak;

49. kedvezően fogadja a rendszerüzemeltetők európai hálózataira háruló azon kötelezettséget, hogy kétévenként közzé kell tenniük egy, az egész Közösség hálózataiba történő beruházásokra vonatkozó tízéves tervet;

50. azt szeretné, ha a piacra újonnan érkezők, mindenekelőtt a helyi és regionális villamosenergia-vállalkozások, ugyanolyan

szintű piaci információkkal rendelkeznének, mint a hagyományos piaci szereplők;

a földgázzsállítási rendszert illetően

51. úgy véli, hogy a – gyakorta a hagyományos szereplők tulajdonában levő – földgáztárolási kapacitások korlátozott volta súlyosan érinti a földgázszektorban érvényesülő versenyt, és a termelés szintjén közvetve a villamosenergia-szektorra is kihat. Ezért kedvezően fogadja azokat a javaslatokat, amelyek igyekeznek javítani a tárolókhoz, valamint az LNG-létesítményekhez történő hozzáférést;

52. támogatja egy úgynevezett „belépési/kilépési” rendszer kialakítását, amelyben a kapacitás egy övezetnek/régióhoz kötődik és nem egy külön gázvezetékhez, ezáltal élénkül a verseny.

Kelt Brüsszelben, 2008. április 10-én.

a Régiók Bizottsága
elnöke

Luc VAN DEN BRANDE